

Protocol huisbezoeken sociaal domein

Het college van burgemeester en wethouders van Steenwijkerland;

besluit vast te stellen het volgende:

Protocol huisbezoeken sociaal domein

1. Inleiding

Dit protocol is een praktische handleiding voor consultants die op huisbezoek gaan in het kader van de Wmo 2015, Jeugdwet, Participatiewet en Wet schuldhulpverlening. Het nalaten om een huisbezoek af te leggen kan, zo is gebleken uit de jurisprudentie, leiden tot onzorgvuldige besluitvorming. Werken volgens dit protocol draagt bij aan zorgvuldig en betrouwbaar overheidshandelen. Voor inwoners en voor medewerkers van de gemeente.

Een huisbezoek is vaak nodig om de zorgvraag goed te kunnen beoordelen. Soms is een huisbezoek nodig omdat iemand niet zelf in staat is om naar de gemeente toe te komen. Daarnaast kan een huisbezoek ook plaatsvinden ter verificatie van de rechtmatigheid van een verstrekte voorziening. En tot slot kan een huisbezoek onderdeel zijn van een onderzoek naar fraude of oneigenlijk gebruik. Niet ieder huisbezoek wordt dus met hetzelfde doel afgelegd.

Ongeacht met welk oogmerk een huisbezoek plaatsvindt, geldt dat het afleggen van een huisbezoek een inbreuk betekent op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene. In verdragen en verschillende wetten zijn daarom diverse bepalingen opgenomen ter bescherming van de privacy van de betrokkene. Dit betreft onder andere het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, de Grondwet en de Algemene wet op het binnentreden. Het afleggen van een huisbezoek kan onder omstandigheden gerechtvaardigd zijn. Voorwaardelijk hiervoor is dat er een legitiem doel gediend wordt met het huisbezoek en dat het huisbezoek om dat doel te bereiken ook noodzakelijk is (proportionaliteit en subsidiariteit).

Informed consent

De medewerker van de gemeente moet zich legitimeren en informatie verstrekken over het doel van het huisbezoek. Ook is toestemming vereist van de bewoner, voordat de medewerker van de gemeente de woning binnen kan treden. Dit wordt de procedure van '*informed consent*' genoemd en is vaste jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep.

In dit protocol is daarom ook vastgelegd hoe en wanneer de inwoner wordt geïnformeerd over de verschillende aspecten van het huisbezoek.

2. Informed consent

De Algemene wet op het binnentreden (Awbi) is van toepassing op alle soorten huisbezoeken. Legitimatie en toestemming voor het betreden van de woning zijn vereist. Het is nooit toegestaan om een woning binnen te gaan zonder de uitdrukkelijke toestemming van de bewoner.

Bij inbreuk op het huisrecht moet er sprake zijn van een *informed consent*. De overheid maakt inbreuk op de persoonlijke levenssfeer en moet respectvol en zorgvuldig optreden.

Informed consent houdt in dat:

- de inwoner toestemming moet verlenen op basis van vrijwilligheid
- de toestemming gebaseerd moet zijn op volledige en juiste informatie over de reden en het doel van het huisbezoek
- de rechten en plichten bij het huisbezoek en de mogelijke gevolgen bij weigering van een huisbezoek voor de inwoner duidelijk moeten zijn

De gemeente moet kunnen aantonen dat de inwoner toestemming heeft verleend voor het huisbezoek. Met andere woorden: de bewijslast ligt bij de gemeente. De gemeente Steenwijkerland kiest er voor om voor de keukentafelgesprekken Wmo, Jeugdwet, re-integratie en schuldhulpverlening geen gebruik te maken van het vastleggen van deze toestemming. Voor huisbezoeken in het kader van inkomen en handhaving wordt gebruik gemaakt van bijlage 1 'verklaring voor toestemming huisbezoek'. Pas als de inwoner dit heeft getekend, mag de medewerker de woning betreden. Een uitzondering geldt voor situaties waarbij de inwoner niet staande aan de deur kan tekenen of dat de inwoner helemaal niet kan tekenen. In dat geval moet dit in goed overleg met de betrokkene worden opgelost. Overigens is legitimatie niet nodig als de inwoner toestemming heeft gegeven en de betreffende ambtenaar al kent in de hoedanigheid waarin hij binnenkomt.

Als de betrokkene medewerking aan het huisbezoek weigert, moet duidelijk gemaakt worden wat de gevolgen kunnen zijn. Dit is vereist in het kader van zorgvuldigheid en transparantie. Welke gevolgen dit zijn, is afhankelijk van het oogmerk van het huisbezoek.

3. Afzien van een huisbezoek wegens dringende redenen

Het kan gebeuren dat een inwoner een dringende reden heeft een huisbezoek te weigeren, of om bepaalde vertrekken of zaken niet te laten zien. Van een 'zeer dringende reden' zal maar heel soms sprake zijn. Als voorbeeld zou kunnen gelden een afspraak van belanghebbende bij de dokter/met het ziekenhuis.

4. Intrekken toestemming

De inwoner kan gegeven toestemming op elk moment intrekken. Als hij dat doet, moeten de consulent/toezichthouder de woning verlaten. Anders zijn ze wederrechtelijk in de woning en plegen ze ambtelijke huisvredebreuk. Dit is een ambtsmisdrijf (artikel 370 Wet van Strafrecht). Het college moet aannemelijk kunnen maken dat de klant zijn eerder gegeven toestemming introk. De klant moet worden geïnformeerd dat het intrekken van zijn toestemming gevolgen kan hebben.

5. Soorten huisbezoek

Er zijn drie soorten huisbezoeken te onderscheiden:

- Huisbezoek in het kader van dienstverlening
- Huisbezoek ter verificatie van de rechtmatigheid
- Huisbezoek op grond van een vermoeden van fraude of oneigenlijk gebruik

Digitaal huisbezoek

Uitgangspunt is dat de huisbezoeken fysiek worden afgelegd. Ook kan gekozen worden voor een digitaal huisbezoek. Het digitale huisbezoek is laagdrempelig en is alleen bedoeld voor huisbezoeken in het kader van dienstverlening. Een digitaal huisbezoek is een alternatief voor een fysiek huisbezoek. Een digitaal huisbezoek vindt alleen plaats als consulent en betrokkene dit beiden wenselijk vinden. Als een inwoner geen digitaal huisbezoek wil dan kunnen hier geen consequenties aan verbonden worden.

Het digitale huisbezoek kan bij uitzondering ook gebruikt worden voor Huisbezoek ter verificatie van de rechtmatigheid. Het gaat dan bijvoorbeeld om een herindicatie in het kader van de Wmo en Jeugdwet. Hierbij is het van belang om van te voren te bepalen in hoeverre een goede herbeoordeling op afstand mogelijk is. Juist bij een herbeoordeling is het van belang om (vanuit het oogpunt van rechtmatigheid) een volledige beoordeling van de thuissituatie te kunnen doen.

Voor het digitale huisbezoek gelden de onderstaande gebruiksregels als aanvulling op de hieronder genoemde stappen:

- De inwoner ontvangt een instructie voor het digitale huisbezoek.
- Er wordt gebruik gemaakt van de applicatie 'Zoom', deze is beveiligd en wordt beschikbaar gesteld door de gemeente Steenwijkerland.
- Het digitale huisbezoek mag niet worden opgenomen door de inwoner en consulent.
- Het vaststellen van de identiteit vindt plaats doormiddel van controlevragen: geslachtsnaam, voornamen, geboortedatum, postcode en huisnummer van het woonadres.

De verschillende *soorten* huisbezoeken zijn hieronder per taakveld (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) verder uitgewerkt.

Huisbezoeken Wmo, Jeugdwet, Participatiewet en Schuldhulpverlener

Wmo /jeugd consulent	Wmo /jeugd consulent	Schuldhulpverlener	Consulent werk	Consulent inkomen
Huisbezoek in het kader van dienstverlening	Huisbezoek ter verificatie van de rechtmatigheid	Huisbezoek in het kader van dienstverlening	Huisbezoek in het kader van dienstverlening	Huisbezoek in het kader van dienstverlening
'Keukentafel-gesprek'	'Keukentafel-gesprek'	'Keukentafel-gesprek'	'Keukentafel-gesprek'	'Keukentafel-gesprek'
Doel: Onderzoek hulpvraag client. Beoordelen noodzaak maatwerkvoorziening.	Doel: Herindicatie maatwerkvoorziening/herbeoordelen hulpmiddelen vaststellen of de juiste voorziening	Doel: Onderzoek hulpvraag client. Beoordelen hulpvraag inwoner. En beoordelen noodzaakschuldhulpverlening	Doel: Vaststellen hulpvraag in het kader van re-integratie. Daarnaast beoordelen hulpvraag in breed kader sociaal domein.	Doel: Op verzoek inwoner beoordelen aanvraag uitkering. Inwoner is niet in staat om naar het gemeenteloket te komen.

	is toegekend en nog nodig is.			
Stap 1 Beoordeling huisbezoek:				
De gemeente Steenwijkerland kiest er voor om keukentafelgesprekken in te zetten en zo laagdrempelig haar inwoners te bedienen. Het is dan wel van belang dat de medewerker de inwoner de keuze geeft voor een alternatief.				
Stap 2 Bevestiging per brief, mail of app				
De consulent bevestigt het huisbezoek aan de inwoner per brief, mail of app.				
Stap 3 Legitimatie consulent				
De consulent is in het bezit van een legitimatiebewijs van de gemeente Steenwijkerland en legitimeert zich als dat gewenst is.				
Stap 4 Client ontvangt schriftelijk verslag van huisbezoek				
Cliënt ontvangt een verslag van het huisbezoek in de vorm van een ondersteuningsplan				

Keukentafelgesprek in het kader van re-integratie

Als een cliënt niet meewerkt aan een huisbezoek kan dit gevolgen hebben voor de uitkering. Er is één uitzondering. Het keukentafelgesprek in het kader van de re-integratie is een vrijblijvend huisbezoek. Als de cliënt dit gesprek niet thuis wil dan hangen daar geen consequenties aan. Het is in die zin een dienstverlenend huisbezoek.

Intrekken toestemming

De cliënt kan zijn gegeven toestemming op elk moment intrekken. Vanaf dat moment bevindt de consulent zich zonder toestemming van de bewoner in de woning en zal de consulent de woning moeten verlaten. De consulent maakt duidelijk dat weigering om medewerking te verlenen aan voortzetting van het huisbezoek gevolgen heeft voor het onderzoek en het recht op een maatwerkvoorziening.

Weigeren huisbezoek

Als een cliënt niet mee willen werken aan een huisbezoek kan dit gevolgen hebben voor zijn aanvraag voor een maatwerkvoorziening. De consulent kan op deze manier onvoldoende vaststellen of er noodzaak is voor een maatwerkvoorziening. De melding wordt daarom niet verder in behandeling genomen.

Huisbezoeken rechtmatigheid en handhaving

Consulent inkomen	Handhaver sociaal domein
Huisbezoek verificatie rechtmatigheid (geen fraudevermoeden)	Huisbezoek op grond van een vermoeden van fraude of oneigenlijk gebruik
'Huisbezoek verificatie'	'Huisbezoek handhaving'
Doel: beoordelen bijzondere bijstand en woon en leefsituatie vaststellen	Doel: bij gegronde vermoeden misbruik uitkering, maatwerkvoorzieningen/PGB. Gaat om sluitstuk van handhavingsonderzoek
Stap 1 Beoordeling huisbezoek:	
Kan ik op een andere manier aan de informatie komen die nodig is? Is een huisbezoek gepast ten opzichte van wat wordt gevraagd?	
Stap 2 bevestiging afspraak per brief	
De volgende onderwerpen zijn in de brief opgenomen.	
<ul style="list-style-type: none"> • huisbezoek vrijwillig • reden en doel huisbezoek • gevolgen weigeren huisbezoek 	
Stap 3 Legitimatie consulent	
De consulent legitimeert zich bij de cliënt met een legitimatiebewijs van de gemeente.	
Stap 4 De cliënt geeft toestemming en ondertekent formulier huisbezoek (bijlage 1)	
Stap 5 Client ontvangt schriftelijk verslag van huisbezoek	

Het aanbod van een huisbezoek ter verificatie

Het verifiëren van de leefsituatie kan onder meer via een huisbezoek. Door het huisbezoek is het mogelijk om de woonsituatie en het aantal kostendelers "achter de voordeur" vast te stellen. Wanneer je na administratieve verificatie vaststelt dat de verstrekte gegevens kloppen, maar onvoldoende duidelijkheid geven over de leefsituatie kan je het aanbod doen om de leefsituatie aan te tonen d.m.v. een huisbezoek.

In de volgende tabel zijn de consequenties geregeld bij het weigeren van een huisbezoek ter verificatie:

Als de cliënt niet aantoont dat hij alleenstaande (ouder) is	<p>PW: De uitkering wordt vastgesteld op 30% van de toepasselijke norm. Client wordt niet als alleenstaande ouder aangemerkt.</p> <p>IOAZ/IOAW De uitkering wordt vastgesteld op 50% van de toepasselijke norm. Client wordt niet als alleenstaande ouder aangemerkt.</p>
Als de cliënt niet aantoont dat hij zijn kosten niet met een ander kan delen.	De uitkering wordt vastgesteld op 30% van de toepasselijke norm.
Als de cliënt niet aantoont dat hij feitelijk verblijft op het opgegeven adres.	De uitkering wordt opgeschort met het verzoek binnen de gestelde termijn alsnog op andere wijze aan te tonen aldaar feitelijk te verblijven. Indien betrokkene dit nalaat wordt het recht ingetrokken vanaf datum opschorting.

Weigeren huisbezoek bij vermoeden van fraude

Gevolg afwijzen van bijstandsaanvraag, of het beëindigen/ intrekken van de bijstand.

Intrekken toestemming

De cliënt kan zijn gegeven toestemming op elk moment intrekken. Vanaf dat moment bevindt de consulent zich zonder toestemming van de bewoner in de woning en zal de consulent de woning.

Bijlage 1 Verklaring voor toestemming huisbezoek PW (verificatie/handhaving incl. verslag)

Voorletters + achternaam
(bewoner).....
Straat + huisnummer:.....
Postcode.....
Op (dag):..... om.....-.....uur
was ik
(naam).....(functie).....
vanuit gemeente <invoegen>

1.Naam: Functie:
2.Naam: Functie:

Na aanbellen bij de woning werd opengedaan. **Ja/Nee**
Ik heb mij gelegitimeerd. **Ja/Nee**

Ik heb de persoon/bewoner volledige en juiste informatie gegeven over de reden en het doel van dit huisbezoek en heb de bewoner gewezen op de rechten en plichten in verband met dit huisbezoek.
Ja/Nee

Door mij werd aan degene die opendeed toestemming gevraagd om de woning te mogen betreden. Ik heb die persoon/bewoner er op gewezen dat het door ons betreden van de woning gebeurt op basis van vrijwilligheid. **Ja/Nee**

Vervolgens werd mij door de bewoner uitdrukkelijk toestemming verleend de woning te betreden, wat mij bleek uit:

.....
.....
.....

De bewoner verleende mij geen toestemming tot het binnentreden van de woning omdat:
.....
.....
.....

Werd er een brief afgegeven voor een hersteltermijn? **Ja/Nee**
Werd na hersteltermijn toestemming verleend het huisbezoek uit te voeren? **Ja/Nee**
Informatiebrief uitgereikt? Ja/Nee

Bewoner,(naam) verklaart akkoord te gaan met bovenstaande verklaring woonplaats,(datum)

.....
(handtekening bewoner) (handtekening ambtenaar)

Verslag huisbezoek:

Ik verklaar/wij verklaren GEEN medewerking te verlenen aan dit huisbezoek omdat:

Omschrijving woning:

In de woning waren ook aanwezig:
Naam: _____
Beschrijving getoonde ruimtes:
Keuken:

Woonkamer:

WC:

Slaapkamer 1:

Slaapkamer 2:

Slaapkamer 3:

Slaapkamer 4:

Badkamer:

Zolder:

Schuur:

Aanvullende verklaring belanghebbende:
Ik kan/wij kunnen u het volgende vertellen over mijn/onze woonsituatie:

De strekking van het verslag is juist weergegeven:

Plaats:	Datum:
Hantekening belanghebbende:	Handtekening partner:

Handtekening handhaver

Eindtijd huisbezoek: _____